

Погребняк П. Л., Недава В. Е., Стрикало Ю. П. Промышленное скрещивание — эффективный метод повышения мясной продуктивности крупного рогатого скота. — Научные труды УСХА, вып. 73, т. IV. К., 1972.

Паннина А. В. Мясное скотоводство. М., «Колос», 1973.

Свечин К. Б. Производство говядины и свинины. К., «Урожай», 1971.

Эйснер Ф. Ф., Чалая А. Д. Промышленное скрещивание и племенная работа в мясном скотоводстве. — Материалы научной конференции ВАСХНИЛ. М., «Колос», 1965.

ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ПО СТВОРЕННЮ НОВИХ ТИПІВ М'ЯСНОЇ ХУДОБИ В УКРАЇНСЬКІЙ РСР

В. Ю. НЕДАВА, доктор сільськогосподарських наук

В. П. ЛУКАШ, кандидат сільськогосподарських наук

В. Г. СОКОЛ, кандидат біологічних наук

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

Робота по створенню галузі спеціалізованого м'ясного скотарства на Україні здійснюється за допомогою великомасштабної селекції, складовими елементами якої є виділення в спеціалізованих господарствах елітної групи корів, призначених для одержання ремонтних бугайців, будівництво елеверів, поетапне випробування і оцінка бугаїв за власною продуктивністю та якістю потомства, наявність великих спермосховищ для нагромадження сперми, імуногенетичний контроль походження тварин і т. д.

Новий тип худоби м'ясного напрямку продуктивності створюють на основі складного відтворювального схрещування за методикою П. Л. Погребняка, Ф. Ф. Ейснера і М. А. Кравченка (1972), якою передбачено одержати чотирипородних помісей з частками крові шаролезької і кіанської порід по 37,5%, симентальської і сірої української — по 12,5%. Для роботи в різних зонах республіки спеціально виділено 10 господарств — племінних репродукторів м'ясної худоби.

Щоб прискорити процес формування стад помісної худоби, первинне їх комплектування проводили за рахунок відбору і закупівлі помісних маток першого покоління, одержаних у господарствах, де застосовували їх промислове схрещування. У результаті здійснення загальної програми виведення нових типів м'ясної худоби скоротилось на 3—4 роки.

Потім на помісному поголів'ї першого покоління використовували винятково видатних імпортих бугаїв-плідників та їх потомків, випробуваних за власною продуктивністю і якістю потомства. Протягом 1976—1978 рр. в 10 господарствах, де розводять помісну худобу м'ясного напрямку продуктивності, в селекційну групу виді-

1. Породинний і якісний склад селекційної групи корів, виділеної в 1978 р.

Порода і породність	Кількість тварин, голів	Середня жива маса, кг	Молочність, кг	Порода і породність	Кількість тварин, голів	Середня жива маса, кг	Молочність, кг
Шароле — чистопородні	123	616	266	Шароле $\frac{1}{2}$, симентал $\frac{1}{4}$, сіра українська $\frac{1}{4}$	26	629	246
Кіан — чистопородні	11	646	252	Кіан $\frac{1}{2}$, сіра українська $\frac{1}{2}$	115	559	249
Сіра українська	154	462	254	Шароле $\frac{1}{2}$, сіра українська $\frac{1}{2}$	13	587	250
Симентальська	88	532	270	Інші породи поєднання	21	555	251
Шароле $\frac{1}{2}$, симентал $\frac{1}{2}$	296	591	257	Всього	866	577	255
Шароле $\frac{3}{4}$, симентал $\frac{1}{4}$	19	595	255				

лено 866 найкращих корів, які за основними селекційними ознаками (жива маса, молочність) перевищували середні показники стада на 20—25% (табл. 1).

Наукові співробітники відділу розведення м'ясної худоби Українського науково-дослідного інституту розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби по коровах селекційної групи склали план замовних парувань з метою одержання ремонтних бугаїців бажаного типу.

В дослідному господарстві інституту «Терезине» і в колгоспі ім. Постишева Золотоніського району Черкаської області створено елевери для дорошування і випробування помісних бугаїв за власною продуктивністю, відтворною здатністю і якістю потомства. Програмою роботи цих елеверів передбачено постійну оцінку перевірюваних бугаїв. На першому етапі бугаїв відбирають за показниками енергії росту, оплати корму, м'ясної продуктивності та відтворювальної здатності. Попередні результати свідчать, що з такого відбору вибуває в середньому близько 60% тварин. На другому етапі за результатами оцінки бугаїв за якістю потомства відбирають одного з 8 або 10, поставлених на випробування.

Селекційну роботу щодо формування масиву високопродуктивної помісної худоби м'ясного напрямку продуктивності передбачено здійснювати в три етапи, кожен з яких має відповідну мету. На першому етапі ставилось завдання одержати достатню кількість чотирипородних помісей: $\frac{3}{8}$ -кровних за шаролезькою і кіанською породами та $\frac{1}{8}$ -кровних за симентальською і сірою українською. Цю роботу практично завершено.

На початку 1979 р. у спеціалізованих господарствах налічувалось 14,5 тис. голів помісної худоби на основі симентальської породи, в тому числі 6 тис. корів. Показники основних селекційних ознак помісних тварин бажаного типу порівняно із стандартними вимогами до шаролезької, симентальської і сірої української порід свідчать, що їм властива насамперед висока енергія росту.

В усі вікові періоди помісі перевищували вимоги стандарту за живою масою: у 6 міс — на 6,3—25%, у 8 міс — на 7,1—21,9, у 12 міс — на 5,7—21,5 і в 15 міс — на 2,6—19,7%.

При відборі помісей бажаного типу великого значення надають виявленню серед бугайців рекордистів за енергією росту. Критерієм для віднесення бугайців в групу рекордистів є такі показники живої маси: у 6 міс — 300 кг і більше, в 12 міс — не менше 500, у 18 міс — 700 і більше і в 24 міс — не менше 1000 кг.

За обліковий період у спеціалізованих господарствах вирощено 42 бугайці, які в 12-місячному віці досягли живої маси 500 кг і більше. Рекордний показник у цьому віці становить 605 кг (бугаєць Анчар 0988, помісь першого покоління кіанської та шаролецької порід). Середньодобовий приріст живої маси до 18-місячного віку бугайців-рекордистів становить 1198 г, що перевищує вимоги класу еліта-рекорд. Серед бугайців-рекордистів переважають помісі від кіанських плідників та симентальських і шаролецьких корів першого покоління. Рекордисти інших породних поєднань за типом будови тіла подібні до цих помісей. Схожість за типом будови тіла спостерігається у різних помісей (дво-, три- та чотирьопородних). Тип будови тіла в них своєрідний. Тулуб довгий, досить глибокий, задня частина його розвинена задовільно, носове дзеркало та рогові утворення повністю або частково пігментовані, масть світла з переходами від білої з фарфоровим полиском до кремової та світло-руді. Після народження приплід, як правило, має руду масть, яка з віком переходить в світлу та білу.

Порівняння індексів будови тіла помісних бугайців та бугайців симентальської породи в річному віці показує, що у помісей більші індекси масивності, розтягнутості, грудний, тазо-грудний. Отже, помісі порівняно з сименталами більш масивні, мають краще розвинений тулуб, тонший кістяк (табл. 2).

Тварини бажаного типу характеризуються високою оплатою корму. Так, на 1 кг приросту бугайці з рекордними показниками живої маси від 8- до 15-місячного віку витрачають 6,9 к. од.

Однією з відмінних рис помісних тварин є їх здатність нарощувати велику масу тіла за рахунок м'язів, а не внутрішнього сала. Це підтверджується результатами контрольного забою (табл. 3).

2. Індекси будови тіла бугайців симентальської породи і помісей у 12-місячному віці

Індекси, %	Симентальські			Індекси, %	Симентальські		
	за Д. С. Салтиково	за О. Н. Марченко	Помісні бугайці		за Д. С. Салтиково	за О. Н. Марченко	Помісні бугайці
Масивності	128,4	135,9	137,9	Грудний	60,4	64,8	77,8
Довгоногості	53,6	63,9	54,8	Збитості	118,2	122,4	108,1
Розтягнутості	108,6	111,0	119,0	Перерослості	105,8	105,5	106,8
Тазо-грудний	87,7	94,0	104,7	Костистості	14,8	15,4	14,4

3. Забійні якості бугайців у віці 15,5 місяця

Породні поєднання	Кількість тварин	Передзабійна жива маса, кг	Маса туші, кг	Внутрішнього жиру, кг	Забійний вихід, %
Кіан $\frac{3}{4}$, симентал $\frac{1}{4}$	6	405,0	246,9	6,1	62,6
Кіан $\frac{1}{2}$, шароле $\frac{1}{4}$, симентал $\frac{1}{4}$	5	398,0	244,0	5,4	62,7

Для формування відповідної генеалогічної структури масиву худоби м'ясного напрямку продуктивності, створюваного на основі симентальської породи, заплановано закласти нові та забезпечити дальший розвиток існуючих ліній. З батьківського боку родоводу помісні бугаї-плідники, яких використовують для відтворення стада, беруть початок від французьких ліній шаролезької породи та італійських ліній кіанської. Велика група видатних за енергією росту бугаїв походить від кіанських плідників Еоїзіано 81 ЧРУ-6 та Еуфеміо 382 ЧРУ-7 (табл. 4). Від Еоїзіано вирощено 19 бугайців, які в 12-місячному віці мали живу масу 500 кг і більше. Від Еуфеміо 382 одержано також 15 бугаїв, з цих потомків залишили відповідно 11 і 9 продовжувачів ліній.

Для впорядкування генеалогічної структури створюваного масиву худоби імпортні чистопородні плідники кіанської та шаролезької порід відіграють роль родоначальників первинних ліній, а їх помісні потомки — вторинних ліній.

4. План підбору для одержання чотирипородних помісей (шароле $\frac{3}{8}$, кіан $\frac{3}{8}$,

Породні поєднання матерів	Спорідненість з родоначальниками первинних ліній	кличка і номер
Кіан $\frac{1}{2}$, шароле $\frac{1}{4}$, симентал $\frac{1}{4}$	Дочки Еоїзіано 81	Хижий 1599
Те ж	Дочки Еуфеміо 382	Хижий 1599
»	Дочки Еуфеміо 382	Сом 0418
Шароле $\frac{1}{2}$, кіан $\frac{1}{4}$, сіра українська $\frac{1}{4}$	Внуки Еоїзіано 81	Паслін 0085
Те ж	Те ж	Пагін 0354
Шароле $\frac{1}{2}$, кіан $\frac{1}{4}$, сіра українська $\frac{1}{4}$	Внуки Еуфеміо 382	Осокор 0109
Те ж	Те ж	Змієголовник 135
Шароле $\frac{1}{2}$, кіан $\frac{1}{4}$, симентал $\frac{1}{4}$	Внуки Еоїзіано 81	Медонос 0274
Те ж	Внуки Еуфеміо 382	Медонос 0274
Шароле $\frac{1}{4}$, кіан $\frac{1}{4}$, симентал $\frac{1}{4}$, сіра українська $\frac{1}{4}$	Внуки Еуфеміо 382	Анчар 0988
Те ж	Внуки Еоїзіано	Анчар 0988
Шароле $\frac{3}{4}$, сіра українська $\frac{1}{4}$	Те ж	Компас 3904
Шароле $\frac{3}{4}$, симентал $\frac{1}{4}$	»	Ранній 4162

У вторинних лініях продовжувачів 4—6. Дальше лінії розвиватимуться за рахунок розгалужень (3—6), саме тих, від яких можна одержати високопродуктивних тварин. Крос ліній вторинного порядку спрямовуватиметься на концентрацію у продовжувачів спадковості кращих попередників. Консолідація бажаного типу здійснюватиметься на основі застосування інбридингів. У масі це помірні або віддалені інбридинги на родоначальників первинних ліній, а в окремих випадках застосовуватимуть тісні інбридинги на особливо видатних, з міцною конституцією тваринах.

Нині первинних ліній налічується 9, а їх продовжувачів (з врахуванням оцінюваних бугаїв) — 43, від яких уже вирощено 31 потомка і нагромаджено сперму.

Найбільш перспективними є лінії Пасльона 0085 (у 12 міс — 534 кг), Пагона 0354 (у 12 міс — 502 кг), Хижого 1599 (у 12 міс — 556 кг), Осокора 0109 (у 12 міс — 500 кг), Змієголовника 0135 (у 12 міс — 500 кг), Медоноса 0274 (у 12 міс — 460 кг) і Анчара 0988 (у 12 міс — 605 кг).

Попередні результати досліджень щодо вивчення господарсько корисних ознак помісної худоби свідчать про перспективність роботи, спрямованої на створення самостійної галузі спеціалізованого м'ясного скотарства.

симентал $\frac{1}{8}$, сіра українська $\frac{1}{8}$)

Плідники		жива маса, кг		спорідненість з родоначальниками первинних ліній	Примітка
породне поєднання		у 12 міс	при останньому зважуванні		
		Шароле $\frac{1}{2}$, кіан $\frac{1}{4}$, сіра українська $\frac{1}{4}$		556	850
Те ж		556	850	Те ж	Інбридинг
»		410	990	Внук Еоїзіано 81	II—III на
Кіан $\frac{1}{2}$, шароле $\frac{1}{4}$, симентал $\frac{1}{4}$		520	1050	Внук Еуфемію 382	Еуфемію 382
Те ж		502	1120	Те ж	
»		500	1090	Син Еоїзіано 81	
»		509	1105	Те ж	
Кіан $\frac{1}{2}$, шароле $\frac{1}{4}$, сіра українська $\frac{1}{4}$		460	1110	»	Інбридинг
Те ж		460	1110	»	II—III на
Кіан $\frac{1}{2}$, шароле $\frac{1}{2}$		605	970	»	Еоїзіано 81
Те ж		605	970	Син Еоїзіано 81	Інбридинг
Кіан $\frac{3}{4}$, симентал $\frac{1}{4}$		440		Син Естетю 87	II—III на
Кіан $\frac{3}{4}$, сіра українська $\frac{1}{4}$		860		Син Еуфемію 382	Еоїзіано 81